

ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Άγνωστη ενδοχώρα

ΚΕΙΜΕΝΟ : ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ : ΑΝΝΑ Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

ΖΑΚΥΝΘΟΣ. Καλοκαίρι του 2002 στον **Κόλπο του Λαγανά.** Τουρίστες αμέτρητοι από Ελλάδα και Ευρώπη. Η κοσμοπλημμύρα μάς απωθεί, η συνάντηση όμως με τις θαλάσσιες χελώνες στο φυσικό τους περιβάλλον μάς γοητεύει.

Συναρπαστικός επίλογος η μοναδική εμπειρία των **Στροφάδων** καταπέλαγα στο Ιόνιο.

-*Να ξανάρθετε φθινόπωρο ή χειμώνα, είναι τα τελευταία λόγια του Αντώνη Συνετού. Θα γνωρίσετε τότε μιαν άλλη όψη της Ζακύνθου.*

Πέρασαν τρία χρόνια από τότε. Η νοσταλγία της Ζακύνθου παρέμενε ζωντανή, όπως και οι αναμνήσεις από την ευγένεια και τη φιλοξενία των κατοίκων της. Οι πληροφορίες για ένα εξαιρετικό πετρόχτιστο κατάλυμα στο "**Κερί**" αναθέρμαναν την επιθυμία της επιστροφής. Που έγινε ακόμη ζωηρότερη μετά την ευγενική πρόσκληση της **Γιώτας Παπακώστα.**

ΠΡΩΙ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ / ΒΡΑΔΥ ΣΤΟ ΚΕΡΙ

Κάτι λιγότερο από 600 οδικά χιλιόμετρα μας φέρνουν στο μυχό της όμορφης Κυλλήνης και στην αύρα του Ιονίου. Προλαβαίνουμε το Φέρρυ-μπόουτ ένα 5λεπτο πριν λύσει τους κάβους του για Ζάκυνθο. Μέσα Οκτώβρη και το πλοίο είναι ασφυκτικά γεμάτο από ημεδαπούς και αλλοδαπούς. Η Ζάκυνθος μοιάζει να συνεχίζει απότητη την τουριστική της πορεία και μετά το καλοκαίρι. Μετά από ταξίδι μιας ώρας και δέκα λεπτών, μπαίνουμε στο γνώριμο λιμάνι της πόλης. Στο τελευταίο φως της μέρας διαγράφεται ο όγκος του πολυούχου ναού του **Αγ. Διονυσίου** και η αιχμηρή σιλουέτα του πανύψηλου καμπαναριού.

Οι νεαροί μας φίλοι, η **Χρύσα** και ο **Δημήτρης**, αποτυπώνουν με την κάμερα σκηνές από το λιμάνι, την παραλία, τις βραδινές όψεις της Ζακύνθου. Παρασκευή βράδυ, καιρός γλυκός, η κίνηση είναι ζωηρή. Κάποια στιγμή εγκαταλείπουμε τα θέλγητρα της πόλης και κατευθυνόμαστε νότια, προς την στρογγυλωπή χερσόνησο του **Σκοπού.** Εκεί βρίσκεται ο προορισμός μας, το **Κερί**, ο οικισμός στο νοτιότερο άκρο του νησιού.

22 χλμ. μετά την πόλη της Ζακύνθου μπαίνουμε στα πρώτα σπίτια του Κεριού. Από τη μικροσκοπική πλατειούλα κατηφορίζουμε δεξιά και σ' ένα λεπτό αντικρίζουμε τις τέσσερις πέτρινες βίλες, που αποτελούν το συγκρότημα "**REVERA**". Η οικοδέσποινά μας, **Γιώτα Παπακώστα**, μας υποδέχεται με ντόπιο κρασάκι και γλυκό του κουταλιού. Γεννημένη

στην Πάτρα από γονείς Ζακυνθινούς ανέπτυξε ποικίλες επιχειρηματικές δραστηριότητες στην πόλη. Επιστέγασμα ήταν το φημισμένο εστιατόριο "Πυξίδα". Μετά από μια εξαετία σ' αυτή την εξαντλητική δραστηριότητα αποζήτησε την ηρεμία των πατρογονικών της εδαφών. Σε μια έκταση 9,5 στρεμμάτων, ακριβώς έξω απ' το Κερί, δημιούργησε μαζί με τα παιδιά της αυτή την εκπληκτική μονάδα, έργο ζωής και κατάθεση ψυχής. Το διαπιστώνουμε ήδη από τους πολύ περιποιημένους υπαί-

θριους χώρους και την υπέροχη εξωτερική λιθοδομή των κατοικιών.

Η είσοδος στο εσωτερικό είναι μια επιστροφή στο παρελθόν, στο ρομαντισμό και στη φινέτσα μιας άλλης εποχής. Τζάκι, δάπεδο με κεραμικά πλακίδια, τοίχοι με έξοχη κεραμιδί και μπεζ πέτρα από νταμάρι της ορεινής Ζακύνθου, ξύλινα δοκάρια στην οροφή, ένα περίτεχνο μπαούλο με χρονολογία 1878, σιδερένιο κρεβάτι σφυρήλατο από τους τελευταίους εναπομείναντες ντόπιους μαστόρους,

REVERA VILLAS. Ένα συγκρότημα με φινέτσα και εξαιρετική καλαισθησία, έξοχη επίπλωση, πατροπαράδοτη ζακυνθινή φιλοξενία και αρχοντιά.

"Λιτρουβείο"- Ονομαγειρείο-Μεζεδοπωλείο. Ένας μοναδικής αυθεντικότητας χώρος εστίασης, με παραδοσιακά εδέσματα, σε ελαιολιβείο του 1917. Ο εξωτερικός του χώρος θυμίζει περισσότερο Λαογραφικό Μουσείο.

λεπτοδουλεμένα κεντήματα στα χειροποίητα έπιπλα. Μια συνολική αίσθηση καλαισθησίας και ποιότητας, ακόμη και στην παραμικρή λεπτομέρεια. Ένα κατάλυμα που αναβιώνει εικόνες παλιού Ζακυνθινού αρχοντικού. Αυτή άλλωστε είναι η επιδίωξη της Γιώτας. Να μεταδώσει στους επισκέπτες της, Έλληνες και ξένους, μια ζωντανή εικόνα της παραδοσιακής Ζακυνθινής φιλοξενίας και αρχοντιάς.

Κάθε σπίτι μπορεί να φιλοξενήσει έως και οχτώ άτομα, αφού περιλαμβάνει ισόγειο με καθιστικό και δύο υπνοδωμάτια, δεύτερο διαμέρισμα στον όροφο και πιο πάνω μια ρομαντική σοφίτα με ενσωματωμένο μπάνιο και θέα εκπληκτική. Όλοι οι χώροι είναι πολύ άνετοι, ενώ η κουζίνα δεν διαφέρει από την καλύτερα εξοπλισμένη κουζίνα ενός σπιτιού με μεγάλο ψυγείο, ηλεκτρική κουζίνα, καφετιέρα, τοστιέρα, βραστήρα και πλήρη σειρά μαγειρικών σκευών.

Μετά το πολύωρο ταξίδι χαλαρώνουμε για λίγο στο μεγάλο μπαλκόνι με τον ξύλινο καναπέ και τις πολυθρόνες. Μοιάζει με γλυκειά ανοιξιότικη βραδιά. Οι μόνοι ήχοι οφείλονται στους γρύλους, σε κάποια μακρινά κουδουνάκια και στο μονότονο τραγούδι του γκιώνη. Το φεγγάρι αργεί ακόμη, η νύχτα είναι σκοτεινή. Αυτό ωστόσο δεν μας εμποδίζει να μαντέψουμε ένα ωραίο φυσικό περιβάλλον ολόγυρά μας.

ΤΟ "ΛΗΤΡΟΥΒΕΙΟ" ΣΤΗ "ΛΙΘΑΚΙΑ"

- Όσο κι αν είστε κουρασμένοι, σας περιμένω στο μαγαζί, λέει στο τηλέφωνο ο Αντώνης Συνετός.

Στο δρόμο λοιπόν και πάλι, με προορισμό τη **Λιθακιά**. Στο κέντρο του όμορφου χωριού βρίσκεται ένα παλιό ελαιοτριβείο, που χρονολογείται από το 1916 και ανήκει στον δάσκαλο **Σάββα Χαϊκάλη**. Σεβόμενοι απόλυτα τον αρχιτεκτονικό του χαρακτήρα, ο Σάββας και ο Αντώνης δημιούργησαν το Οινομαγειρείο - Μεζεδοπωλείο "**Λητρομβείο**".

Ο χώρος έχει μια αυθεντικότητα μοναδική, που οφείλεται στα παλιά εργαλεία και αντικείμενα, στην παλιά ξύλινη πόρτα και στο ταβάνι, όπου τα τεράστια δοκάρια κυπαρισσιού διατηρούνται αυτούσια. Στο κέντρο της αίθουσας δεσπόζει το τεράστιο "**μονολίθιο**" που γύριζε με άλογο, καθώς και το πιεστήριο με τα μάγγανα, στοιχεία της προβιομηχανικής

Ζακύνθου του 19ου αιώνα. Η εξέλιξη ήταν το "**δολίθιο**" ή "**καραγκιόζα**", που λειτουργούσε πάλι χωρίς μηχανική κίνηση. Ακολούθησε η τρίτη γενιά, των μηχανοκίνητων ή ηλεκτροκίνητων με υδραυλική πίεση, για να φτάσουμε στα πιεστήρια της τέταρτης γενιάς, τα φυγοκεντρικά.

Τρία χρόνια μετά, μας υποδέχεται ο Αντώνης με ανοιχτή αγκαλιά. Τσουγκρίζουμε τα ποτήρια μας με το θαυμάσιο κρασί, που έχει σαν βάση την ντόπια ποικιλία του "**αυγουσιάτη**". Έστερα γευόμαστε μια μεγάλη ποικιλία ορεκτικών, ανάμεσα στα οποία ξεχωρίζουν το πικάντικο Ζακυνθινό λαδοτύρι, οι ντοματοκεφτέδες, η σπλήνα γεμιστή και το σπληνάντερο. Από τα επιδόρπια ξεχωρίζω την πανακότα, η γεύση της οποίας είναι απαραμίλλη.

Κόσμος πολύς, ατμόσφαιρα γεμάτη κέφι που γίνεται ακόμη μεγαλύτερο, μόλις ακούγονται οι πρώτες πενιές από τα δυο μπουζούκια και την κιθάρα. Παλιά ρομαντικά τραγούδια, "**αρέκιες**" (ζακυνθινές μαντινάδες), τραγούδια σκωπτικά ζακυνθινά, όλα τραγουδιόμενα με υπέροχες φωνές. Αποκάλυψη είναι το μπουζουκάκι του μικρού **Φραγκίσκου**, ηλικίας μόλις 14 ετών, καθώς και η συμμετοχή της εκπληκτικής φουσαρμόνικας του **Γιαννίκου**. Μια βραδιά στο "Λητρομβείο" μοναδική.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΚΕΡΙ

Στο πρώτο φως της μέρας το φυσικό περιβάλλον προβάλλει πολύ ωραιότερο απ' όσο φανταζόμουν. Τα πέτρινα σπίτια της Γιώτας περιβάλλονται από ελαιώνα και υγιέστατο πευκοδάσος. Στον δυτικό ορίζοντα, ανάμεσα σε δυο καταπράσινους λοφίσκους, προβάλλει το γαλάζιο του Ιονίου. Πίνω τον πρώτο μου καφέ στο μπαλκόνι, μέσα σ' αυτή την απέραντη γαλήνη, που την γλυκαίνουν περισσότερο τα τιπιβίσματα των πουλιών.

Λίγο αργότερα συγκεντρωνόμαστε όλοι στο υπέροχο ταρατσάκι του κεντρικού κτιρίου. Κάτω από τον πρωινό ήλιο απολαμβάνουμε έξοχη ομελέτα, ντόπιο τυρί και σπιτική μαρμελάδα σύκου. Γύρω μας φύση μαγευτική, δέντρα και λουλούδια.

Στον γειτονικό ελαιώνα, έχουν πιάσει δουλειά από νωρίς, ακούγονται τα χαρακτηριστικά χτυπήματα από τους ραβδισμούς των ελαιόδεντρων. Εντύπωση μου κάνει, ότι, εκτός από την συλλογή του ελαιόκαρπου γίνεται ταυ-

τόχρονα και το κλάδεμα του δέντρου, κάτι που στη Β. Ελλάδα πραγματοποιείται πάντα σε χρόνο μεταγενέστερο.

- *Αν είστε έτοιμοι, προτείνω να γνωρίσουμε την περιοχή, λέει η Γιώτα.*

Αρχίζουμε με μια βόλτα στο Κερί. Χτισμένο αμφιθεατρικά σε λοφοπλαγιά, με μέσο υψόμετρο 150 μέτρων, το Κερί έχει ΒΔ προσανατολισμό, με αποτέλεσμα να φωτίζεται άπλετα μόνον μετά το μεσημέρι. Από την λιλιπούτεια πλατειούλα ανηφορίζουμε δρομίζοντας

βουμ δεξιά. Σ' ένα λεπτό βρισκόμαστε στο επίπεδο τμήμα του χωριού, όπου, ανάμεσα σε υπεραιωνόβιους ελαιώνες δεσπόζει η εκκλησία της **Παναγιάς Κερώτισσας**. Η αρχιτεκτονική της είναι εντυπωσιακή με πελεκητούς γωνιόλιθους, μαρμαρίνες διακοσμήσεις με κίονες και κιονόκρανα και έξι αφιδωτά σιδερόφρακτα παράθυρα. Χρονολογείται από το 1745 ενώ ανακαινίσθηκε το 1962. Μερικά μέτρα μπροστά από την είσοδο διατηρείται το παλιό πηγάδι με το οκτάγωνο πέτρινο στόμιο,

Κερί. Η κυρία Ελένη Καλαβρέζου με τις διακοσμητικές κολοκύθες στην αυλή της. Εντυπωσιακές ποικιλόχρωμες μπουκαμβίλιες διακοσμούν πολλά σπίτια του Κεριού.

προς τα νότια. Τα σύγχρονα σπίτια εναλλάσσονται με παλιά, πετρόχιστα και ογκώδη. Όμορφες αυλές με κληματαριές, μπουκαμβίλιες, λεμονιές, πού και πού περιποιημένα περιβολάκια. Στην αυλή της η κυρά-**Ελένη Καλαβρέζου** έχει διακοσμήσει την κρεβατίνα της κληματαριάς με πολλές κολοκύθες βαμμένες κόκκινες.

Με πληθυσμό 900 περίπου κατοίκων το Κερί είναι μεγάλος και όμορφος οικισμός, που διατηρεί αρκετά στοιχεία του παρελθόντος.

Κατηφορίζουμε από την πλατειούλα και στρί-

το "φιλιατό". Εξαιρετικά ογκώδες είναι το τριώροφο καμπαναριό, από πελεκητούς λίθους. Οικοδομήθηκε το 1950, σε αντικατάσταση του μικρότερου παλαιού, από τους αδελφούς **Ιωάννη** και **Διονύσιο Βελέρη**.

Ο **παπά-Γιάννης** μας ανοίγει την εκκλησία, που άλλοτε ήταν καθολικό μοναστηριού με μοναχούς. Είναι βασιλική μονόκλιτη μεγάλων διαστάσεων με ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο, κεντρικό πολυέλαιο ασημένιο, στασίδια διπλής σειράς, τοιχογραφίες οροφής του 1970 αλλά και αρκετές εικόνες μεγάλων

διαστάσεων από τα τέλη του 19ου αιώνα. Η εικόνα της Παναγίας Κεριώτισσας είναι καλυμμένη με ασήμι. Στο πίσω μέρος της φέρει ίχνη της εικόνας του Αγ. Νικολάου και βρέθηκε μισοκαμμένη το 1606. Στον μεγάλο αύλειο χώρο του ναού γίνονται δυο πανηγύρια, ένα την δεύτερη μέρα του Πάσχα και ένα το 15αύγουστο με μεγάλη προσέλευση πιστών.

Μετά την ξενάγηση ο παπά-Γιάννης επιστρέφει στον ελαιώνα, σκαρφαλώνει σ' ένα με-γάλο ελαιόδεντρο και πιάνει το ραβδί. Η **κυρά-Ιωάννα**, η παπαδιά, καταγίνεται με τις εργασίες εδάφους. Βρισκόμαστε στην καρδιά του παμπάλαιου ελαιώνα, στην τοποθεσία "**Τραφουνάρα**" (από το "τράφος" = τάφος), που τον χειμώνα γεμίζει με νερό.

Γι' αυτό στην τοποθεσία υπάρχουν πάνω από 30 (!) παλιά πηγάδια, που πολλά έχουν εξαφανιστεί κάτω από χώματα και πέτρες.

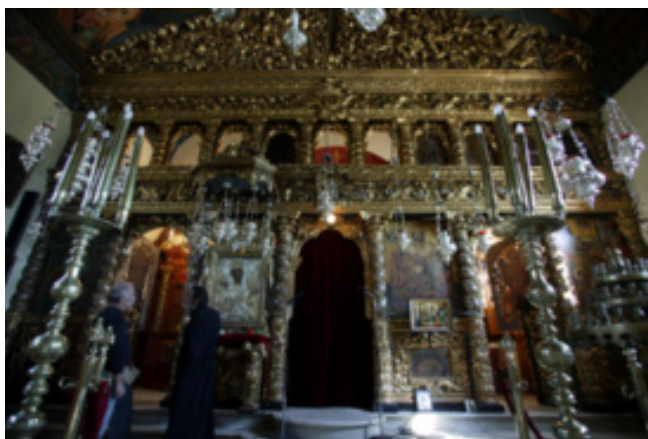
- Άλλοτε οι γυναίκες του χωριού κουβαλούσαν απ' τα πηγάδια το νερό πάνω στα κεφάλια τους με τις "πινιάτες", τους τσίγκινους κάδους που χωρούσαν 20 κιλά, μας λέει η παπαδιά. Έδεναν στο πάνω μέρος του κεφαλιού τους μια πετσέτα, τον "πηδέλογο", και εκεί πάνω στήριζαν την πινιάτα. Χειρονομούσαν, μιλούσαν και βιάδιζαν χωρίς πρόβλημα και χωρίς τη βοήθεια των χεριών.

- Κι η δικιά μου η μάννα, όταν στέρευε το νερό αυτών των πηγαδιών, το κουβαλούσε από το "Μονοδέντρο", δυο χλμ. μακριά, συμπληρώνει ο παπά-Γιάννης.

Συνεχίζουμε την περιήγησή μας στη διπλανή τοποθεσία "**Γαΐδουροπνίχτης**", που ονομάστηκε έτσι, όταν ένας γαΐδαρος έπεσε μέσα στο μεγάλο στόμιο ενός πηγαδιού και πνίγηκε. Ολόγυρά μας οι κορμοί των ελαιόδεντρων από τα χρόνια των Βενετών μας εντυπωσιάζουν με τον όγκο και το σχήμα τους, αληθινά μνημεία της φύσης. Δεν ξέρουμε ποιον να πρωτοθαυμάσουμε. Άλλωστε όλοι οι ελαιώνες της ευρύτερης περιοχής αποτελούν πραγματικό αξιοθέατο.

-Ας πάμε όμως τώρα σ' ένα άλλο αξιοθέατο, λέει η Γιώτα.

Βγαίνουμε από το χωριού με κατεύθυνση ΝΔ. Σε ενάμισι χλμ., φτάνουμε δίπλα στο **Φάρο** του Κεριού, σε πλάτωμα που αγναντεύει το Ιόνιο. Αφήνουμε το αυτοκίνητο δίπλα στα πολλά νοικιασμένα των ξένων τουριστών. Βαδίζουμε μερικά μέτρα και... καρφονόμαστε στα πόδια

Παναγία Κεριώτισσα. Μπροστά στο χρυσοποίκιλτο ξυλόγλυπτο τέμπλο ο παπά-Γιάννης μας αφηγείται την ιστορία του ναού.

Η περίφημη εκκλησία από την κορυφή του 5ώροφου καμπαναριού. (αριστερά)

μας. Με κομμένη την ανάσα βγάζουμε για λίγο το κεφάλι μας στο κενό. Χαοτικός γκρεμός, ύψους τουλάχιστον 150 μέτρων, έχει κόψει κατακόρυφα την πλαγιά και καταλήγει στην ακτή. Αδύνατον ν' αντέξει κανείς όρθιος πάνω από μερικές στιγμές.

Κάποιοι ξένοι τουμηροί, υποβασταζόμενοι από άλλους, σκύβουν λίγο και φωτογραφίζουν το χάος. Ένα χιλιόμετρο στα ΝΔ, στην άκρη ενός κάβου, αναδύονται από τη θάλασσα δυο κωνικές βραχονησίδες, με στενό άνοιγμα ανάμεσά τους.

-Αυτές είναι οι περίφημες "Μυζήθρες", εξηγεί η Γιώτα. Αν βρείτε χρόνο, μέσον μεταφοράς και ήρεμο καιρό, θα μείνετε έκπληκτοι, από τις θαλασσοσπηλιές και τη συνολική θεαματικότητα αυτής της ακτογραμμής.

Μετά τον ήλιγο επιστρέφουμε σε τοπία ειρηνικά, στην περιφραγμένη έκταση του φάρου, με τα πεύκα και τα αναρίθμητα

φτάνουμε μετά από 900 μ. σε μικρό ξέφωτο με πέτρινο σπιτάκι. Ο τόπος ευωδιάζει από δεντρολίβανο και φασκόμηλο. Άλλη μια συγκλονιστική θέα μας καταπλήσσει, αυτή τη φορά προς το φάρο και τους κατακόρυφους γκρεμούς με τις "Γαλάζιες σπηλιές". Λίγο πιο κάτω, μια καταπράσινη χαράδρα απλώνεται αρχοντικά ως την αρχή του θαλάσσιου

Τοποθεσία "Τραφουνάρα" στον ελαιώνα του Κεριού. Δίπλα στον κορμό του μεγάλου ελαιόδεντρου ένα αθέατο πηγάδι. (επάνω)

Ελαιώνας του Κεριού, τοποθεσία "Γαϊδουροπνίχτης". Παμπάλαιο πηγάδι και υπεραιωνόβιο ελαιόδεντρο, απόλυτα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του τόπου.

κυκλάμινα, τις "κοπελούλες", όπως τα λένε στο νησί. Ασβεστοχρισμένο το κυλινδρικό κτίσμα του φάρου, όπως το σπιτάκι του φαροφύλακα. Είναι ο **Γεράσιμος Ποταμίτης** από τις **Βολίμες**, φαροφύλακας από το 1978, με θητεία δυο χρόνων στον **Φάρο των Στροφάδων**. Νωρίς το απόγευμα παίρνουμε με την Γιώτα έναν αγροτικό δρόμο προς τα ΒΔ. Μέσα από ελαιώνες και υπέροχο πευκοδάσος - που το έχουμε ήδη θαυμάσει απ' το μπαλκόνι μας -,

ορίζοντα.

- Αυτή η περιοχή είναι αθέατη, ελάχιστοι τουρίστες φτάνουν ως εδώ, λέει η Γιώτα. Είναι, κατά κάποιο τρόπο, το ιδιωτικό μου ερημητήριο.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΑ ΒΟΡΕΙΑ ΟΡΕΙΝΑ

Παρά την κούραση του Σαββατόβραδου στην ταβέρνα, ο Αντώνης αναλαμβάνει από το πρωί την

ξενάγησή μας. Επισκεπτόμαστε αρχικά το **Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λιθακιάς**, ένα μεγάλο διώροφο χτισμένο το **1530** με πελεκητούς λίθους από την οικογένεια **Μεσσαλά**. Στις αρχές του 19ου αιώνα χρησιμοποιήθηκε από τους Άγγλους ως φυλακή και το 1898 περιήλθε στην οικογένεια **Γιατρά**. Από το 1997, που στεγάζει το Περιβαλλοντικό Κέντρο, έχει δεχθεί περίπου 10.000 μαθητές, εκπαιδευτές και φοιτητές με προγράμματα που αφορούν το θαλάσσιο περιβάλλον, σεισμούς και μέτρα προστασίας, ελιά και ελαιώνα, καθώς και τα "θαλασσοφιθυρίσματα", για παιδιά προσχολικής ηλικίας. (τηλ. **26950-53417**).

Ανηφορίζουμε προς "**Κοιλωμένο**" με κατεύθυνση ΒΔ. Πριν από το χωριό στρίβουμε αριστερά σε χωματόδρομο.

- *Μας περιμένει ο Στάθης, ο σπιτονοικοκύρης σας πριν 3 χρόνια στο Λαγανά, λέει ο Αντώνης.*

Μέσα από δασικούς δρομίσκους, που δεν αναφέρονται στους χάρτες, τον εντοπίζουμε

μετά από λίγο στο κονάκι του, ένα ξύλινο καλυβάκι με ελαφριά κατασκευή, που δεν προσφέρει καταφύγιο στα κρύα του χειμώνα.

Ο **Στάθης Σούλης** κάνει μεγάλες χαρές από την αναπάντεχη επίσκεψη. Βγάζει αμέσως ένα μπουκάλι κρασί από το δικό του.

- *Μεξές της προκοπής δεν μου βρίσκεται αυτή την ώρα, μόνον λαδοτύρι και "κατσάμπες" (πεπόνια χειμωνιάτικα). Το μεσημέρι, ωστόσο, σας καλώ στο σπίτι για λαγό.*

Πίνουμε κρασάκι με τους πρόχειρους μεξέδες. Τα χωρατά και τα πειράγματα παίρνουν και δίνουν. Είναι άλλωστε γνωστοί οι Ζακυνθινόι για το χιούμορ και τη σκωπτική τους διάθεση, που φτάνει στα όρια του αυτοσαρκασμού.

- *Έχετε ακούσει ποτέ βοννίσιο να πιάνει ψάρι με τζουγκράνα; ρωτάει κάποια στιγμή ο Αντώνης και κοιτάζει προς το Στάθη.*

Του ρίχνει εκείνος μια λοξή ματιά και χαμογελάει.

- *Έλα, πες το, τον παρακινεί ο Αντώνης.*

Λιθακιά. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, σε κτίριο που πρωτοκτίστηκε το **1530** (τηλ. **26950-53417**).

Το ξύλινο καλυβάκι του Στάθη περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα για μια ευχάριστη - θερινή - διαμονή.

- Λοιπόν, παιδιά, καλοκαίρι πρωί ισιώνω με την τζουγκράνα την άμμο στην παραλία του Λαγανά. Βλέπω ξαφνικά ένα μεγάλο ψάρι να πηγαυοέρχεται μπροστά μου σε μια πιθαμή νερό. Μπαίνω στη θάλασσα, του δίνω μια με τη τζουγκράνα και το παίρνω. Αργότερα μου είπαν πως ήταν "κνηγός".

Βάζουμε όλοι τα γέλια, όχι μόνον με την απίστευτη ιστορία αλλά κυρίως με τον τρόπο διήγησης του Στάθη, που με καταγωγή από το ορεινό Κοιλιωμένο, δεν είχε ποτέ σχέσεις με τη θάλασσα.

- Ακούστε όμως και το αντίστροφο, λέει ο Αντώνης. Ήμωνα με τη βάρκα και έκανα καταδύσεις στις άγριες ακτές του Κεριού. Ξαφνικά βλέπω να πέφτει από ψηλά ένας λαγός, που μάλλον γλίστησε στα γκρέμια. Βουτάω και τον παίρνω στη βάρκα. Όταν βρήκα στην παραλία του Λαγανά με την καταδυτική στολή και το λαγό στην αγκαλιά, Έλληνες και ξένοι δεν πίστευαν τα μάτια τους. Με ρωτάει λοιπόν ένας Ολλανδός, πού βρήκα το λαγό. Στη θάλασσα του απαντάω, εμείς στην Ελλάδα, εκεί τους βρίσκουμε τους λαγούς, στη θάλασσα.

Πιο κάτω επισκεπτόμαστε και το κονάκι του **Κώστα**, του αδελφού του Στάθη. Είναι ένα παλιό φορηγάκι βαν, που έχει βαφεί με χρώματα παραλλαγής για να είναι σε αρμονία με το δάσος. Η θέα του είναι κορυφαία προς το πέλαγος και, εκτός από έναν δασικό δρόμο, δεν έχει γύρω του κανένα άλλο σημείο ανθρωπίνης παρέμβασης.

Απέναντι από τα πατρογονικά εδάφη των δυο αδελφών βρίσκεται το χωριό τους, το **Κοιλιωμένο**, ένας γραφικότατος οικισμός, χτισμένος σε υψόμετρο 450 μέτρων σε ηλιόλουστη πλαγιά. Ανηφορίζοντας για την πλατεία ο Αντώνης σταματάει μπροστά σ' ένα πετρόχτιστο διώροφο των αρχών του 19ου αιώνα.

- Αυτή είναι η ταβέρνα "ΑΛΙΤΖΕΡΙΝΟ", του συννομάτου μου Αντώνη Μαρούδα, λέει ο φίλος μας. Πάμε να του πούμε μια καλημέρα. Άνθρωπος συμπαθής ο Αντώνης, με ντόμπρα φυσιογνωμία που εμπνέει εμπιστοσύνη, κάθεται σ' ένα τραπέζι με τον **Διονύση Μαρούδα**, Πρόεδρο του χωριού.

- Καλημερίζω τον σοβαρότερο ανταγωνιστή μου στην περιοχή, λέει εύθυμα ο Αντώνης Συνετός.

- Αυτό είναι το καλύτερο κομπλιμέντο που έχω ακούσει. Ωστόσο, ο πρώτος είσαι εσύ, λέει ο Μαρούδας και πιάνει αμέσως ένα μπουνάλι

Ταβέρνα "ΑΛΙΤΖΕΡΙΝ", του Αντώνη Μαρούδα, στον "Κοιλιωμένο". Χώρος εξαιρετικός και υπέροχη συντροφιά.

με τσίπουρο δικό του.

Ο ισόγειος χώρος είναι θαυμάσιος, με πλακόστρωτο δάπεδο, χοντρούς πέτρινους τοίχους και ταβάνι αυθεντικό με ταβανόξυλα και "μπουντουνάκια" (τεράστια στρογγυλά δοκάκια) από κυπαρίσσι Ζακυνθινό.

- Και η ονομασία "Αλιτζερίνοι" πώς προέκυψε; ρωτάω τον Αντώνη.

- Κάποτε αυτό το ισόγειο ήταν στάβλος, μου απαντάει. Όταν λοιπόν ξεκίνησα να τον μεταμορφώνω σε ταβέρνα, οι φίλοι μου γελούσαν και με κορόιδευαν. "Ούτε Αλιτζερίνοι (Αλγερινοί) δεν θάρχονται εδώ", μου έλεγαν, δηλαδή ούτε οι τελευταίοι των ανθρώπων. Έτσι κι εγώ, από αντίδραση, τούδωκα αυτό το όνομα.

- Και τώρα;

- Ε, τώρα το μαγαζί είναι γεμάτο Αλιτζερίνους. Με εσωτερική πέτρινη σκάλα ανεβαίνουμε στον όροφο. Η εικόνα της αίθουσας είναι μια αποκάλυψη. Ξύλινο πάτωμα, ξύλινο ταβάνι στο σχήμα της σκεπής, πολλά περιμετρικά παράθυρα με θέα και άπλετο φως, τοίχοι πανέμορφοι με αυθεντική λιθοδομή, φτιαγμένοι από τα χέρια του Αντώνη.

- Μη σας εντυπωσιάζει η ιδιόχειρη κατασκευή, μας λέει ο φίλος μας. Το χωριό είναι φημισμένο για τους "πελεκάνους" του (τους πετράδες) που μαθαίνουν από μικροί να πελεκούν την πέτρα. Δεν νοείται άντρας άνω των 20 ετών, ανεξαρτήτως σπουδών και επαγγέλματος, που να μην ξέρει να πελεκάει την πέτρα

Το ανώτερο τμήμα του περίφημο 5ώροφου καμπαναριού στο "Κοιλωμένο", με τις εκπληκτικές ανάγλυφες - συμβολικές του παραστάσεις.

και να χτίζει. Από την πέτρα ζουν τουλάχιστον 50 οικογένειες. Ανάμεσά τους ο Διονύσης Κουρέμπας θεωρείται ο πιο φημισμένος εν ζωή δά-σκαλος της πέτρας.

Μερακλής και σαν ταβερνιάρης ο Αντώνης, εκτός από την ποικιλία των παραδοσιακών του εδεσμάτων, έχει δημιουργήσει ένα λεύκωμα με 45 ντόπιες ποικιλίες αμπέλου, που εξακολουθούν να καλλιεργούνται στο νησί. Αναφέρω ενδεικτικά από τις λευκές ποικιλίες το "Ασπροούδι", τον "Παύλο", το "Γουστουλίδι", τον "Αητονύχη" και από τις μαύρες τον "Αυγουσιτιάτη", το "Κουτσομπέλι", το "Μαυροκύνθο".

- *Αύριο βράδυ σας προσκαλώ να γνωρίσετε την κουζίνα μου, λέει ο φίλος μας, καθώς τον αποχαιρετάμε.*
100 μ. πιο πάνω είναι η πλατεία με την πετρόχτιστη εκκλησία του **Αγ. Νικολάου**, χτισμένη το 1917. Καύχημα του χωριού και όλης της περιοχής είναι το **5ώροφο** καμπαναριό, ύψους **22 (!)** μέτρων, φρουριακής κατασκευής στους τρεις πρώτους ορόφους και με περίτεχνη ελαφρότερη κατασκευή στους υπόλοιπους. Ανεγέρθηκε στις 26 Απριλίου του **1893** από

τον ντόπιο μάστορα **Αναστάσιο Μαρούδα** ή **Κόντο**. Η μεγάλη καλλιτεχνική του αξία έγκειται στα διάφορα ανάγλυφα σύμβολα του ανωτέρου ορόφου, που μέσα από ποικίλα σχήματα και μορφές απεικονίζουν έννοιες όπως γέννηση, θάνατος, πίστη, αγάπη, φώτιση, ελπίδα, σύνεση, νιάτα, γεράματα. Είναι μια καλλιτεχνική δημιουργία πρωτόγνωρη σε οικοδόμημα αυτού του είδους. Κάνουμε μια σύντομη περιήγηση στο χωριό, όπου κυριαρχούν τέσσερις μεγάλες οικογένειες, οι **Μαρουδαίοι**, οι **Σουλαίοι**, οι **Βιθουλκαίοι** και οι **Κορφιαταίοι**. Πολλά παλιά πέτρινα σπίτια θυμίζουν τετράγωνους πύργους, που σε περίπτωση απειλής έκλειναν τις εξωτερικές πόρτες και δημιουργούσαν κάστρο.

Μετά το Κοιλωμένο συνεχίζουμε νότια και με θαυμάσια δασική διαδρομή φτάνουμε σ' ένα 10λεπτο σ' έναν άλλο οικισμό της περιοχής, τον **Αγαλά**.

Ο **Λάμπρος Κλάδης**, δάσκαλος και Αντιδήμαρχος του Δήμου Λαγανά, μας υποδέχεται στην εκκλησία της Παναγίας, κτίσμα του 1817. Το τριώροφο καμπαναριό είναι πολύ λιτό σε

σύγκριση με το προηγούμενο. Έχει ανεγερθεί το 1890 και οι δυο καμπάνες του φέρουν χρονολογία 1891.

Στον αύλειο χώρο της εκκλησίας έχει αποκατασταθεί το παλιό Δημ. Σχολείο, που πρόκειται να λειτουργήσει ως Μουσείο της Ζακυνθινής φύσης. Προς το παρόν στεγάζει την πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση ζωγραφικής του αυτοδίδακτου ντόπιου ζωγράφου **Διονύση Γιατρά**. Λίγο πιο πάνω, το πατρογονικό αρχοντικό του ζωγράφου μας εντυπωσιάζει με το τεράστιο πέτρινο υπέρθυρο, τα περίτεχνα πέτρινα φουρούσια και το λαξευτό πυθάρι, ενώ στο διπλανό ερειπωμένο ελαιοτριβείο σώζεται ένα γιγάντιο μονολίθαρ, με διάμετρο πάνω από 2μ. και πάχος 50 εκατοστών.

Ένα χλμ. ΝΔ του χωριού αντικρίζουμε το "**Λαγκάδι του Βάου**", ένα φαράγγι απίστευτης ομορφιάς, με βλάστηση πυκνή και στόμια σπηλαίων στις κάθετες πλαγιές βραχώδους συγκροτήματος.

Μετά από λίγο φτάνουμε σε ηλιότερα τοπία,

στη "**Λάκα του Αντρωνίου**". Επίπεδο πανέμορφο οροπέδιο με εκτεταμένους αμπελώνες, περιμετρικά αιωνόβιους ελαιώνες και στον εξωτερικό κύκλο πευκόφυτες πλαγιές. Το εντυπωσιακότερο χαρακτηριστικό είναι τα φημισμένα "**Πηγάδια του Αντρωνίου**", 12 συνολικά, όλα με λαξευτά πετρόχριστα στόμια και διαμέτρους που ποικίλλουν από 1,5-3 μέτρα. Έχουν κατασκευασθεί τον 16ο και 17ο αι. από τους Ενετούς και εξακολουθούν να έχουν νερό. Τελευταία εντυπωσιακή εικόνα από την περιοχή είναι το οροπέδιο πάνω από τις σπηλιές του Βάου με μερικές κατοικίες, πλατειούλα με καφενεδάκι, ανεμόμυλο και κορυφαία θέα στο πέλαγος.

Μετά τους καταγιοτικούς ρυθμούς της περιήγησης επιστρέφουμε στο Κοιλιωμένο, όπου ο Στάθης μας περιμένει στο σπίτι του με εξαίρετο ζυμωτό ψωμί, λαδοτύρι, κρασί δικό του, πατάτες φούρνου και λαγό.

- *Τώρα που μάθατε καλά το δρόμο για τη Ζάκυνθο, ελπίζω να ξαναβρεθούμε, λέει ο καλός*

"Πηγάδια του Αντρωνίου", δώδεκα αληθινά αρχιτεκτονικά μνημεία από τα χρόνια των Ενετών.

Μονή Υπεραγάθου. Χτισμένη στις αρχές του 17ου αιώνα, αποτελεί από το 1658 Μετόχι της Μονής Σινά. (αριστερά)
Πανέμορφη ενδοχώρα της Ζακύνθου, μακριά από τις συνηθισμένες τουριστικές διαδρομές.

μας φίλος, καθώς τους αποχαιρετάμε. Μένουν ακόμη τρεις περίπου ώρες ως το τελευταίο φως. Ανηφορίζουμε προς τα ΒΔ. Μετά από 1,5 χλμ. ασφάλτου και 3 χλμ. χωματόδρομου φτάνουμε σε ωραιότατο οροπέδιο, όπου δεσπόζει η φημισμένη **Μονή της Υπεραγάθου**. Είναι χτισμένη από τον Παρθένιο Κωστή, που το **1608** την μετέτρεψε σε κοινοβιακή. Το 1658 αποτέλεσε μετόχι της **Μονής Σινά**. Πύλη με αψίδα και πελεκητή πέτρα, καμπάνα του 1818 κατασκευασμένη στη Βενετία, δυο ωραία πέτρινα πηγάδια, αρκετές ερειπωμένες εγκαταστάσεις και οχυρωματικός περίβολος με φθορές, αλλά καθολικό σε καλή

κατάσταση. Κάθε χρόνο στις **21 Νοεμβρίου** (Εισόδια της Θεοτόκου) γίνεται μεγάλο πανηγύρι με βακαλάο τηγανιτό.

Από τη μονή συνεχίζουμε μια συναρπαστική χωμάτινη διαδρομή ανάμεσα από πευκοδάση, κυπαρίσσια, ελαιώνες και αμπελώνες, λιθόκτιστες αγροικίες και πεζούλες. Είναι μια Ζάκυνθος πανέμορφη και αθέατη, έξω από τις συνηθισμένες τουριστικές διαδρομές. 4,5 χλμ. μετά αντικρίζουμε μπροστά μας τον μικρό ορεινό οικισμό της **Λούχας**, χτισμένο σε υψόμετρο 450 μ. στις πλαγιές υπέροχης κοιλάδας. Όμορφη εκκλησία του Αγ. Ιωάννη του Θεολόγου με περίτεχνη λιθοδομή και ωραίο καμπαναριό του 1843. Σπίτια ως επί το πλείστον πετροχτίστα, που διατηρήθηκαν ανέπαφα από τον μεγάλο σεισμό του 1953.

Απέναντι από την εκκλησία ένα καφενείο - ταβερνάκι είναι ανοιχτό. Η ταρατσούλα του έχει ωραία θέα στην κοιλάδα. Είναι ώρα ιδανική για ένα καφεδάκι. Μας το προσφέρει η κυρία **Ευθυμία Ξένου**, μια Θρακιώτισσα από την Κομοτηνή, που το 1992 έπεισε τον άντρα της **Παναγιώτη** να εγκαταλείψουν την πόλη της Ζακύνθου και να γυρίσουν στην πατρογονική του γη. Οι φιλόξενοι άνθρωποι δεν περιορίζονται μόνον στο καφεδάκι αλλά μας κερνούν και δύο γλυκά του κουταλιού, μήλο και σταφύλι.

- *Μια και ήρθατε ως εδώ, επιτρέψτε μου να σας ξεναγήσω και στο σπή-*

*λαιο της περιοχής μας, λέει ο Παναγιώτης και έρχεται μαζί μας. Ανηφορίζουμε τις κατάφρατες από κουμαριές πλαγιές του ορεινού συγκροτήματος "Βραχιώνας", που με υψόμ. 737 μέτρων, είναι το υψηλότερο Ζακυνθινό βουνό. Στη συνέχεια διασχίζουμε τον μικρό, παραδοσιακό οικισμό **Γύρι** και μετά, με άγριο χωματόδρομο, κατηφορίζουμε ως το τέρμα της διαδρομής, σε απόσταση 5,5 χλμ. από τη Λούχα. Ένας νέος ορίζοντας απλώνεται χαμηλά στα ΒΑ. Είναι ο απέραντος κάμπος της Ζακύνθου με τους πάμπολλους οικισμούς και απέναντι τα παράλια της Πελοποννήσου.*

Μαραθονήσι στο φως του δειλινού. Θυμίζει υπερφυσικών διαστάσεων κελώνα και πολλοί το αποκαλούν "Χελωννήσι".

Στα Β, πάνω από το πέλαγος, ορθώνεται ένα μεγάλο τμήμα από τον ορεινό όγκο του **Αίνου** στο νησί της **Κεφαλλονιάς**. Καθώς έχουμε αλλάξει προσανατολισμό, οι ήπιες μέχρι τώρα καιρικές συνθήκες, μεταβάλλονται δραματικά, μ' ένα δυνατό και ψυχρότατο βοριά. Με κατηγορικό, κατοτράχαλο μονοπάτι ξεκινάμε για το σπήλαιο "**Φαρδύ**". Σ' ένα 5λεπτο το ανακαλύπτουμε κάτω από τον κορμό μιας χαρουπιάς. Η είσοδος είναι στενή και δύσκολη στην πρόσβαση, μια μικρή σκάλα θα ήταν απαραίτητη. Το έδαφος στο εσωτερικό είναι κατηγορικό, ανώμαλο και ολισθηρό. Στο φως των φακών εισχωρούμε για 40 περίπου μέτρα, συναντώντας χαμηλά περάσματα αλλά και αίθουσες με ύψος 4-6 μέτρων. Ο σταλακτιτικός διάκοσμος έχει υποστεί μεγάλες φθορές, διατηρούνται όμως κάποιοι μεγάλοι σταλαγμίτες, που σχηματίζουν κολώνες ως την οροφή. Το εντυπωσιακότερο χαρακτηριστικό του σπηλαίου είναι οι αναρίθμητες νυχτερίδες, που ταράζονται από την ξαφνική παρουσία μας και

πετούν σαν σύννεφα πάνω απ' τα κεφάλια μας, με μικρές κραυγές.

Το πέσιμο της νύχτας μας βρίσκει στο ησυχαστήριο μας στο Κερί, κουρασμένους αλλά και γοητευμένους από τη συναρπαστική εναλλαγή τόσων ποικίλων καταστάσεων και εικόνων. Ποιος είτε ότι η Ζάκυνθος είναι μόνον θερινός προορισμός;

Η οικοδέσποινά μας μάς περιμένει. Εξάισιες ευωδιές πλανώνται στην ατμόσφαιρα. Είναι μια από τις σπεσιαλιτέ της, χωριάτικη κότα γεμιστή με τα εντόσθια της, τυρί, ρύζι και ντομάτα. Ανοίγουμε δυο μπουκάλια ντόπιου Αυγουσιάτη. Είναι το ωραιότερο κλείσιμο μιας μέρας με απίστευτη πληρότητα.

ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΤΟΥ ΚΕΡΙΟΥ

Με ρυθμούς ναυαγικούς, άγνωστους ως τώρα, απολαμβάνουμε το πρωινό μας με τη συντροφιά της Γιώτας, η οποία, μετά από παραγγελία των επισκεπτών της, μπορεί

να παρασκευάσει μια μεγάλη ποικιλία ντόπιων εδεσμάτων, όπως η κότα που δοκιμάσαμε και ακόμη πανσέτα γεμιστή, κουνέλι κοκκινιστό ή γεμιστό, "ριγανάδα" και φρέσκο ψάρι.

Από το Κερί κατευθυνόμαστε βόρεια προς τη "Λίμνη του Κεριού", έναν γραφικό οικισμό με άνετη προκυμαία και αμμουδιά, μεγάλο αλιευτικό καταφύγιο, πολλά ταβερνάκια πλάι στη θάλασσα και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Το κύριο γνώρισμα της περιοχής είναι μια βελτιωμένη έκταση αρκετών δεκάδων στρεμμάτων, ένας υγρότοπος με καλαμιώνες, κανάλια και νερό που διατηρείται όλο το χρόνο. Εδώ βρίσκονται και οι λεγόμενες "Πηγές του Ηρόδοτου", ένα πηγάδι με στόμιο μαυρισμένο από πίσσα και πιθανότατη ύπαρξη κοιτασμάτων πετρελαίου, που μετά από έρευνες, θεωρήθηκαν μη εκμεταλλεύσιμα. Πάνω από τη Λίμνη είναι η θεαματική περιοχή του "Μαραθιά", στις Α πλαγιές του βουνού "Σκοπός". Απέρριπτοι ελαιώνες, πολλά και περιποιημένα θερινά καταλύματα, ανοιχτός ορίζοντας στη θάλασσα, στο Μαραθονήσι και στον Κόλπο του

Λα-γανά. Εδώ και το εξαιρετικό Καφέ-Μπαρ "ΜΥΘΟΣ", σε κορυφαία θέση πάνω απ' το λιμάνι, αλλά με θέα που υποβαθμίζεται από τα πανταπού παρόντα καλώδια της ΔΕΗ.

Νωρίς το απόγευμα έρχεται η στιγμή να γνωρίσουμε τις φημισμένες παραλίες του Κεριού. Στη μικρή βαρκούλα "Θεοφύλακτη" επιβιβάζομαστε 5 άτομα με καπετάνιο τον Αντώνη. Μικρό σκάφος, χαμηλή κουπαστή, σκέφτομαι το ανοιχτό πέλαγος και την πιθανότητα κυματισμού στις ΝΔ ακτές. Ατάραχος καπετάνιος ο Αντώνης, με καθησυχάζει.

Βγαίνουμε από τον όρμο του Αγ. Σώστη με μπουνάτσα. Περνάμε το Μαραθονήσι και σε μισή ώρα φτάνουμε στις βραχώδεις ακτές του Μαραθιά, σε τοποθεσία γνωστή με το όνομα "Χταπόδι". Περνάμε έξω από τρεις διαδοχικές σπηλιές και κάτω από την "Καμάρα", μια τεράστια φυσική αψίδα, που έχει σχηματιστεί στους βράχους της ακτής. Σ' ένα 5λεπτο βρισκόμαστε στην τοποθεσία του "Γιαννακιού", με την ομώνυμη αψίδα και κατακόρυφες βραχώδεις πλαγιές, που σε κάποια σημεία ξεπερ-

Πέτρινη αψίδα στις ΝΔ ακτές του Κεριού. Η φύση σε στιγμές απaráμιλλης δημιουργικότητας.

νούν τα 100 μέτρα. Με μαεστρία ο Αντώνης κατευθύνει τη βάρκα ανάμεσα από μια στενή διάδο, ενώ μεγαλειώδεις βραχώδεις σχηματισμοί αιωρούνται πάνω απ' τα κεφάλια μας. Αμέσως μετά αντικρίζουμε νέα στόμια σπηλαίων και μια αμμουδίτσα ανάμεσά τους, που το άνοιγμά της δεν ξεπερνάει τα 30 μέτρα. Από πάνω της ορθώνεται μια τεράστια κατακόρυφη κοψιά από συμπαγή ανοιχτόχρωμα πετρώματα, με ύψος που ξεπερνάει τα 80 μ. και πλάτος όχι λιγότερο από 150 μέτρα. Στη βάση αυτού του πελώριου τοίχου, αμμουδίτσες 15-20 μέτρων διαδέχονται η μία την άλλη.

μηχανές και κάμερες έχουν πάρει φωτιά. Ο Αντώνης χαμογελάει:

- *Είμαστε ακόμη στην αρχή!*

Μπαίνουμε σ' ένα λαβυρινθώδες τούνελ μισοσκότεινο. Μετά βίαια χωράει η βάρκα, σχεδόν αγγίζει τα τοιχώματα. Διαδρομή ελικοειδής, γεμάτη μυστήριο, νερά ακίνητα, με παράξενες ανταύγειες. 50 μ. μετά βγαίνουμε από την άλλη μεριά. Φτάνουμε στην περιοχή "**Λύο κολώνες**". Φοβερές θαλασσοσπηλιές, γεωλογικά ρήγματα ανάμεσα στους βράχους.

Πλώρη για τις "**Σπηλιές του Κερίου**". Μια ταπεινή, αδιόρατη σχισμή αποδεικνύεται στόμιο

Μια ταπεινή και σχεδόν αδιόρατη σχισμή οδηγεί στα άδυτα της θαλάσσιας σήραγγας. Εκεί αρχίζουν τα θαύματα.

"Μέσα στις θαλασσιές σπηλιές ... υπάρχει μια έκσταση".

- Για όσους έχουν πλωτό μέσο το καλοκαίρι, είναι ένας αληθινός ιδιωτικός παράδεισος, λέει ο Αντώνης.

Η τοπογραφία της περιοχής μου θυμίζει την διάσημη ακτή "**Πόρτο Κατσιάι**" στη Λευκάδα, έχω όμως την αίσθηση, ότι η γεωλογική εικόνα που έχουμε μπροστά μας είναι πολύ θεαματικότερη.

Είμαστε όλοι γοητευμένοι, φωτογραφικές

τούνελ. Εισχωρούμε αργά, 40 μέτρα στα έγκατα των βράχων. Το πλάτος κυμαίνεται από 3 έως 6 μέτρα, το ύψος της πέτρινης οροφής πάνω απ' τα κεφάλια μας ξεπερνάει τα 10 μέτρα. Είν' ένας θαλάσσιος ναός, τα νερά είναι στο χρώμα του οινοπνεύματος, ένα υγρό κρύσταλλο απαράμιλλης διαφάνειας. Καθώς οι απογευματινές ακτίνες φωτίζουν το στόμιο, δημιουργούνται αντανακλάσεις που φεγγοβο-

λούν πάνω στους βράχους. Με σβησμένη τη μηχανή μένουμε ένα 10λεπτο στην απόλυτη σιγαλιά. Όταν ξαναβγαίνουμε στο φως τα μάτια μας θαμπώνουν. Νέες αφίδες και νέες σπηλιές. Στα βάθη μιας απ' αυτές υπάρχει αθέατη λιμνούλα.

- Το νερό της είναι υφάλμυρο, λέει ο Αντώνης. Είναι ανάμειξη θαλασσινού νερού και γλυκού, που αναβλύζει από το βράχο.

Στην επόμενη σπηλιά το χρώμα των νερών είναι το απόλυτο τυρκουάζ και ο βυθός αμώδης με απίστευτη λευκότητα. Τα χρώματα των πετρωμάτων στα τοιχώματα έχουν τις απο-

χρώσεις του χαλκού και της σκουριάς. Νομίζουμε ότι ζούμε εκτός πραγματικότητας. Φτάνουμε στο "Διανό Κάβο". Σπηλιές, ρωγμές, πεύκα σε ρόλο αναρριχητών, σπηλιά "Πεταλούδα". Προβάλλει μπροστά μας ο άγριος "Μαύρος Κάβος".

Διασχίζουμε πέρασμα στενό και επικίνδυνο και αμέσως μετά μας χτυπάνε οι πνοές και τα κύματα του μαίστρου. Με πολύ αργή ταχύτητα πάμε για ένα 10λεπτο κόντρα στον καιρό, για να φωτογραφίσουμε και να δούμε από κοντά τις περιφημες "Μυζήθρες", αυτούς τους θεαματικούς βραχώδεις κώνους, που είχαμε

"Μυζήθρες", Μικρή και Μεγάλη.

**Δύο βράκιοι κώνοι, προέκταση
μεγαλειώδης των ΝΔ ακτών.**

μοιάζει με χελώνα. Εδώ είναι η τελευταία σπηλιά. Χαμηλώνουμε τα κεφάλια κάτω από την πέτρινη αφίδα και εισδύουμε στο εσωτερικό. Θόλος καμπύλος, μεγαλειώδης, σμιλεμένος με απαράμιλλη τέχνη από τη φύση. Δίπλα μια αμμουδίτσα θεική, που δεν ξεπερνάει τα 15 μέτρα. Κοντά της ένας μυχός στενός και αθέατος, μια φυσική πισίνα με κρυστάλλινα νερά.

- *Εδώ είναι το ησυχαστήριό μου, λέει ο Αντώνης.*

Στο νησάκι του Αϊ-Σώστη το μαπαράκι είναι ανοιχτό. Χαλαρώνουμε με καφεδάκι και αγ-ναντεύουμε τη σκουρόχρωμη επιφάνεια της θάλασσας και την αναδυόμενη πανσέληνο του Οκτώβρη.

Θα πίστευε κανείς, ότι μετά το θαλασσινό ταξίδι και το ολόγιομο φεγγάρι, δεν θα υπήρχε χώρος για άλλη εμπειρία. Η μέρα, ωστόσο, δεν είχε τελειώσει ακόμη. Στην ορεινή Ζάκυνθο, μακριά από τις ακτές, μας περιμένουν οι "Αλιτζερίνοι". Δευτέρα βράδυ και ο Αντώνης Μαρούδας έχει ανοίξει το μαγαζί μόνον για μας. Στην παραδοσιακή αίθουσα με τον ωραίο φωτισμό καταφθάνουν οι φίλοι, ο ένας μετά τον άλλον, ώσπου μαζευόμαστε περίπου 15.

Γιδόσουπα με κόκκινη σάλτσα απίστευτης νοστιμιάς, γίδα βραστή και σπλήνα γεμιστή, "σγαρτζέτο" (εντόσθια κασικίγια σε μικρές γαρδούμπες), κεφτεδάκια, λουκάνικα και άλλα ορεκτικά που αδυνατώ να θυμηθώ. Τσιπουράκι στην αρχή και ύστερα κρασί, λευκό και μαύρο. Όταν, μετά τα μεσάνυχτα, επιστρέφουμε στο Κερί, νιώθουμε ακόμη πιο κοντά και οικεία μ' αυτούς τους ωραίους ανθρώπους της Ζακύνθου.

ΝΗΣΟΙ ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Ένα οχτάμετρο ταχύπλοο, ο "ΠΗΓΑΣΟΣ", ξεκινάει πρωί απ' το αραξοβόλι του Αγ. Σώστη. Καπετάνιος του ο **Μπάμπης Καραμαλίτης** και πλήρωμά του όλοι εμείς. Με το βλέμμα στραμμένο στα αθέατα βάθη του πελάγους, στον μακρινό ΝΑ ορίζοντα. Εκεί που μόνον η σκέψη μπορεί ν'

θαυμάσει από τα ιλιγγιώδη ύψη του φάρου. Περνάμε ανάμεσά τους, ο ήλιος παίρνει να χαμηλώνει. Το ταξίδι στην ακτογραμμή των θαυμάτων φτάνει στο τέλος του. Έχοντας πια πρίμα τον καιρό επιστρέφουμε γλιστρώντας με ταχύτητα στη θάλασσα.

- *Γιατί το πλήρωμα είναι σιωπηλό; ρωτάει ο καπετάνιος.*

- *Ελπίζαμε, πως αυτό το ταξίδι δεν θα τελείωνε ποτέ.*

Πριν φτάσουμε στο αραξοβόλι του Άγιου Σώστη, ο Αντώνης παρακάμπτει για λίγο στο Μαραθονήσι. Είναι έξοχα φωτισμένο και

ανιχνεύσει τη στεριά, αφού τα μικρονήσια των Στροφάδων είναι χαμένα καταπέλαγα. Εκεί, που τα τελευταία 30 χρόνια, ζει μια ψυχή μοναχική και ελεύθερη, ο **παπά-Γρηγόρης**. Ερημίτης αυθεντικός, πηγαινόερχεται σαν σκιά, στο τεράστιο μοναστήρι των τελευταίων αιώνων του Βυζαντίου. Τρία χρόνια πριν η παρουσία του μας είχε συγκλονίσει. Καθώς τον αποχαιρετούσαμε, είχαμε ευχηθεί "Καλή αντάμωση". Και τώρα ξεκινάμε για να τηρήσουμε το λόγο μας.

Η ώρα κυλά, η Ζάκυνθος ξεθωριάζει πίσω μας και χάνεται. Αρχίζει η γλυκιά αναμονή, να πρωτοδιακρίνουμε τα νησάκια στην άκρη του ορίζοντα. Ξεχωρίζουμε αρχικά μια μικρή, σκούρα κουκιδούλα κι ύστερα άλλη μία. Είναι το μοναστήρι και ο φάρος. Σε λίγο, να και το περίγραμμα, μια ταπεινή αχνογάλαζη γραμμή, που μόλις εξέχει από την επιφάνεια της θάλασσας. Στα κύματα του γραίγου προβάλλουν τα νησάκια, το πιο απόμακρο σημείο στεριάς του Ιονίου Πελάγους.

Ογκώδες και βαρύ το μοναστήρι, σαν φρούριο παλιό, ανακαλεί στο νου τα περασμένα μεγαλεία του Βυζαντίου. Δένουμε στην άγρια ηφαιστειακή ακτή της νότιας πλευράς. Μονοπάτι εισχωρεί στα άδυστα του δάσους, ζούγκλα αδιαπέραστη από κεδροκυπάρισσα, μυρτιές, αγριελιές και σχοίνους. Περνάμε από τη σκήπη του Αγ. Διονυσίου και φτάνουμε στο φάρο, χωρίς ανθρώπινη ζωή, που κάθε μέρα ερειπώνει περισσότερο. Ανεβαίνουμε στο πιο ψηλό σημείο, κοιτάμε χαμηλά το μικρό Στροφάδι, το μοναστήρι και τη θάλασσα.

Λίγο αργότερα προβάλλει απ' το κελί η μορφή του ερημίτη. Τον ασπάζομαστε. Περνούν δύο-τρία λεπτά ώσπου να επανέλθει η μνήμη. Οδηγεί τα βήματά μας στις γνώριμες γωνιές. Στα υπόγεια με τους φούρνους και το μύλο, στα ερειπωμένα απ' το σεισμό κελιά, που χέρι μάστορα δεν τάχει ακουμπήσει, στους ανάγλυφους Δικέφαλους Αετούς του Βυζαντίου, που επιζούν στο δάπεδο του Καθολικού μέσα στις σκόνες.

Κι ύστερα στην ταράτσα της Μονής, εκεί που το βλέμμα του, σαν από ένστικτο κοιτάει στο βοριά.

- Γιατί δεν μένετε τη νύχτα; μας ρωτάει.

Ψάχνουμε να βρούμε μιαν απάντηση, όχι για τον παπά-Γρηγόρη, μα για τους μίξερους εαυτούς μας.

(**ΝΗΣΟΙ ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ** τεύχος 29 Σεπτ.-Οκτ. 2002)

ΖΑΚΥΝΘΟΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Από καρδιάς ευχαριστούμε:

Την **Γιώτα Παπακώστα**, για την αξέχαστη φιλοξενία και όλα όσα έκανε για μας.

Τους καλούς φίλους **Στάθη** και **Κώστα Σούλη**, **Σάββα Χαϊκάλη**, **Αντώνη Μαρούδα**, **Λάμπρο Κλάδη**, **Παναγιώτη Ξένο** και **Μπάμπη Καραμαλίση**.

Τέλος του Αντώνη Συνετό, που, σε στεριές και θάλασσες, συντρόφεψε τα βήματά μας ώρες ατελείωτες.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Διαμονή: **Revera Villas**, Κερί

Τηλ. 26950 27524, 6979 752155

Εστίαση : "Λητροουβείο", Λιθακιά

Τηλ. 26950 55081, 6974 195 717

"Αλιτζερίνου", Κοιλιομένος,

Τηλ. 26950 48552, 6946 958790, 6944 662309